

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Václav Klaus:

Deset let našeho členství v EU není důvod slavit

Jiří Weigl:

Evropská unie a její krize

Ladislav Ják:

Kampaně a fráze – zmrzačená demokracie

Jan Skopeček:

Deset let v EU bez růžových brýlí

Martin Slaný:

EU 2004–2013: ztracená dekáda

Jan Lupoměský:

Deset „schillerovských“ let

Marek Loužek:

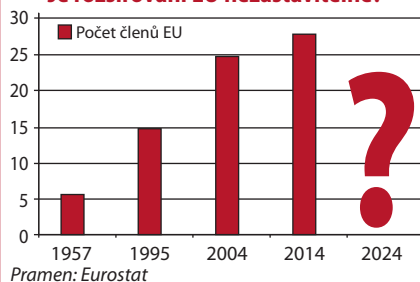
EU v pasti demokratických deficitů

Ivo Strejček:

Destruktivní důsledky návratu do Evropy

DUBNOVÝ GRAF IVK

Je rozšiřování EU nezastavitelné?

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29

160 00 Praha 6

e-mail: office@institutvk.cz

www.institutvk.cz

IVK – Newsletter

Institutu Václava Klause

Registrace MK ČR E 11024

Periodicita: měsíčník

Datum vydání: 15. 4. 2014

Deset let v EU

Když před deseti lety vstupovala Česká republika do Evropské unie, očekávání veřejnosti, alespoň její spíše nekritické části, byla vysoká. Od členství si mnozí slibovali trvalou prosperitu, spravedlnost, politickou kulturu a příslušnost v klubu nejrozvinutějších zemí. Už tehdy jsme svými projevy a články (konec konců i v našem Newsletteru) varovali před přehnanými nadějemi. Po deseti letech přišlo vystřízlivění i u nemalé části těch, kteří si v době vstupu žádně pochybnosti o členství v EU nepřipouštěli. IVK vítá výročí jako příležitost zhodnotit éru našeho členství ve světle skutečných faktů i našich dnešních pocitů. Proto byli všichni kmenoví spolupracovníci IVK osloveni, aby pro tento Newsletter vyjádřili v této formě své názory na téma, zda nám členství v EU více přineslo, než nám vzalo.

Redakce

Deset let našeho členství v EU není důvod slavit

Václav Klaus

Hodnocení prvních deseti let České republiky jako nesamostatné součásti evropského superstátu, jako jedné z členských zemí Evropské unie, nemůže dělat jakýsi „objektivní“ hodnotitel a už vůbec ne úředník či politik, který z našeho členství v EU žije. Toto hodnocení nelze oddělit od dominantních životních zkušeností a prožitků toho kterého z nás, od našeho osobního světového názoru, od našich vlastních očekávání s tímto krokem spojených, ale i od přislosti „čtení“ naší současné reality. Něco z toho bychom snad – pro lepší pochopení – měli uvést přímo.

Sny a realita

Za sebe mohu říci, že jsem po listopadu 1989 chtěl žít v zemi s parlamentní demokracií (opírající se o fungující parlament a ne o jeho karikaturu, jakou je parlament bruselský, a o politické strany jako základní entity politického systému, neboť jediné ty mohou účinně a reprezentativně „agregovat“ izolované občany-voliče). Chtěl jsem žít i v zemi s tržní ekonomikou tzv. „bez adjektiv“.

Chtěl jsem, abychom se stali jednou z „normálních“ evropských zemí. Byla v tom i jistá naděje, že v Evropě jakási normálnost starých dobrých časů stále ještě existuje. Politický a ekonomický systém západní Evropy jsem si přál zavést i u nás, ale ani tehdy jsem si ho nijak neidealizoval (asi na rozdíl od mnoha dnes zklamaných).

Velmi brzy jsem však začal velmi ostře vnímat problémy tehdejšího (a o to více dnešního) evropského uspořádání, a proto jsem začal i veřejně asi jako první říkat, že naše, v listopadu 1989 tak oblíbené heslo „zpět do Evropy“ znamená něco úplně jiného než „vpřed do Evropské unie“. Byl jsem šťastný, že už nám nebude vládnout Moskva, ale nechtěl jsem, aby nám pod nějakou úplně jinou záminkou začal vládnout kdokoli jiný.

V lednu 1996 jsem ve funkci předsedy vlády s mnoha rozpaky předal v Římě (neboť Itálie tohoto půl roku byla předsednickou zemí EU) naši přihlášku do EU. Věděl jsem, že je to pro naši zemi v daném historickém a teritoriálním kontextu nutné (a nebudu na výroku o této nutnosti ani s odstupem času nic měnit) a že si to velká většina lidí u nás přeje, protože ani tehdy, ani teď rozdíl mezi „zpět do Evropy“ a „vpřed do EU“ většina lidí nechápala. Vnímám jsem svůj tehdejší politický mandát jednoho z nejvyšších ústavních činitelů České republiky „přivést zemi do EU“, ale pohrával jsem si s myšlenkou večer před vstupem do EU z funkce předsedy vlády demonstrativně odejít.

V lednu 1996 jsem ve funkci předsedy vlády s mnoha rozpaky předal v Římě naši přihlášku do EU.

Této funkce jsem byl po známých událostech zbaven o pár let dříve (v prosinci 1997), ale po více než pěti dalších letech jsem se stal – k velkému rozčarování těch, kteří mne mé premiérské funkce zbavovali – prezidentem ČR.

V referendu o vstupu do EU jsem v roce 2003 hlasoval proti, neboť jsem chtěl i nadále žít v suverénní zemi. Chtěl jsem také žít v zemi bez jakékoli státní ideologie, a věděl jsem, že členství v EU vyžaduje respektovat evropskismus, novou – vysoce heterogenní a nekonzistentní, a proto chytlavou a moderní – antiliberální ideologii.

Deset let života v Evropské unii mne nijak nepřekvapilo.

V dubnu 2004 jsem – v absurdním tandemu spolu s premiérem Špidlou – za Českou republiku podepsal v Athénách (Řecko bylo tehdy předsedající zemí) Smlouvu o přistoupení k Evropské unii.

V roce 2009 jsem ze všech evropských vrcholových politiků (a s mnoha neporozuměními doma) nejdéle otálel s podpisem Lisabonské smlouvy, která – ač to lidé podceňovali a podceňují – EU radikálně změnila. Znamenala rozhodující krok od Evropy států k Evropě provincií či gubernií.

Výstup na Blaník

Zhruba toto byla a jsou východiska a hlavní parametry mého uvažování. Deset let života v Evropské unii mne proto nijak nepřekvapilo. Je v něm sice řada pozitivních aspektů „návratu do Evropy“, které jsme si po desetiletích komunismu moc přáli, ale je v něm i řada aspektů světa, který jsme v listopadu 1989 opustili (s nadějí, že nadobro). Toho všechno jsem si byl o půlnoci z 30. dubna na 1. května 2004, kdy jsme

Volné cestování Schengenem je fajn, přijímání evropské regulační legislativy, vracející nás do centrálně řízené společnosti, je hrozné.

s řadou přátel, spolupracovníků a stoupenců vystoupili na památnou českou horu Blaník (abychom mohli pošeptat tam schovaným blanickým rytířům, aby už konečně jednou českému národu pomohli), vědom zhruba stejně dobře jako dnes.

Volné cestování Schengenem je fajn, přijímání evropské regulační legislativy, vracející nás do centrálně řízené společnosti, je hrozné. To, že nás teprve vstupem do EU řada Západoevropanů začala vůbec brát na vědomí, je dobře, ale to, že nás i po deseti letech členství v EU stále berou jako občany druhé kategorie, je špatně. To, že jsme díky členství v EU (ale hlavně v NATO) chráněni před otevřenou imperiální politikou, jakou jsme my zažili v srpnu 1968 nebo Jugoslávie v 90. letech, je dobře, ale to, že jsme dennodenním předmětem zahraniční – tentokrát nevojenské, ale „jenom“ regulační – intervence zastřeně imperiálního typu z Bruselu, je špatně.

To, že jsme se zbavili marxistické či komunistické ideologie, je určitě dobře (i když

ji už stejně dávno nikdo nevěřil), ale to, že ji vystřídaly ideologie jen zdánlivě lepší, ale o to agresivnější – multikulturalismus, transnacionalismus, feminismus a genderismus, homosexualismus, human-rightismus (ideologie lidských práv), environmentalismus (dnes hlavní ideologie EU), které ve svém součtu tvoří onen výše zmíněný evropskismus – je špatně.

Nevěřím v naše vystoupení z EU, nevěřím, že nás z EU vyloučí, nevěřím na samorozpuštění se EU, nevěřím, že se Evropská unie rozpadne.

To, že už se naše děti ve škole neučí dějiny dělnického hnutí a že nejsou ohlupovány výkladem předností plánovitého řízení ekonomiky před trhem, je dobře, ale to, že se učí nové zelené náboženství, že se oslavuje globální a evropské vládnutí, že je zeměšňována úcta k vlastnímu státu, že je

při vyučování kladena na roveň standardní rodina a registrované partnerství, je špatně. To, že jsme otevřená země a ve velkém k nám proudí zahraniční produkty a zahraniční investice, je dobře, ale to, že zahraničním partnerům na úkor našich firem dáváme investiční pobídky a další výhody a že si naši ekonomiku Bruselem přikazovanými zákony tak strašlivě oslabujeme a zbavujeme ji konkurenceschopnosti, je špatně. Pokračovat v tomto výčtu by bylo možné do téměř nekonečna.

V úvodní větě tohoto textu jsem záměrně použil obrat „prvních deset let“ našeho členství v EU. Ano, mám strach, že se jednalo jen o prvních deset let. Nevěřím v naše vystoupení z EU (nevěřím, že by se k tomu občané naší země odhodlali), nevěřím, že nás z EU vyloučí, nevěřím – a tím zklamám mnoho svých přátel a stoupenců – že se Evropská unie rozpadne. Mluvím o reálné, tedy smysluplně představitelné budoucnosti nejen svého života, ale i života svých dětí. Možná, že to už u vnoučat může být jiné. ■

NABÍZÍME

Institut Václava Klause nabízí publikaci **Václava Klause „Byla deflace opravdu hrozbou?“** (2014). Bývalý prezident a profesor ekonomie polemizuje s devizovými intervencemi, které v listopadu 2013 spustila česká centrální banka. V části A přináší autor zásadní argumenty, proč jsou devizové intervence ČNB špatným krokem. V části B najde čtenář přetisky pěti dalších komentářů Václava Klause k devizovým intervencím. Část C přináší postskriptum.

48 stran, 50 Kč.

objednávky na:

www.cepin.cz, e-mail: cep@cepin.cz

NOVINKA

Institut Václava Klause nabízí publikaci č.9/2014 **„IVK v roce prvním“**, která přináší výběr textů za poslední rok z pera spolupracovníků Institutu Václava Klause. Jde o příspěvky dotýkající se domácí politiky, Evropské unie a eurozóny, zahraniční politiky a ekonomiky. Nechybí ani recenze ani ostatní texty a projevy. Předmluvu ke sborníku napsal **Jiří Weigl**.

205 stran, 100 Kč.

objednávky na:

www.cepin.cz, e-mail: cep@cepin.cz

Evropská unie a její krize

Jiří Weigl

Nadcházející desáté výročí vstupu České republiky do Evropské unie bude nepochybně reflektováno a komentováno z mnoha stran. Pro mě to je příležitost zamyslet se trochu obecněji a komplexněji nad celým fenoménem evropské integrace a připomenout si její motivy, hybné síly a křížovatky a pokusit se postihnout některé důležité příčiny a perspektivy dnešní nezpochybnitelné krize Evropské unie.

Evropská integrace

Současná podoba Evropské unie je jednak výsledkem snahy západoevropských velmocí – především Francie – s Německem raději spolupracovat, než se jeho moc snažit vyvažovat nebo s ním bojovat, a jednak idealistických panevropských představ o nahrazení národních států sjednocením kontinentu a vytvoření evropské kontinentální velmoci.

Zásadní frustrace Francie z Pyrrhova vítězství, které utrpěla v první světové válce za cenu totálního vykrvácení, a špatného svědomí Velké Británie, která si pozdě uvědomila, že maximální a dlouhodobé oslabení a ponížení Německa je pro všechny nesmírně nebezpečné, stojí v pozadí politiky appeasementu vůči Německu. Ta byla prvním projevem myšlenky dohody a spolupráce bývalých válečných nepřátel. Měla dvě zásadní chyby – dohoda velmocí probíhala na úkor malých třetích zemí a na německé straně byl partnerem Hitler, který o žádnou trvalou dohodu a spolupráci nestál. Usiloval rovněž o sjednocení kontinentu, ale násilím a pod německou nadvládou.

Přesto však tato smutná předkapitola přinesla své ovoce. Za prvé i na německé straně byla ve válce poražena představa o prosazení dominance Německa v Evropě násilím. Totálně poražená a rozdělená země byla ochotná spolupracovat. Veřejně působit začali pozdější otcové–zakladatelé evropské integrace jako Robert Schuman, Jean Monnet, Paul-Henri Spaak, aj., z nichž řada appeasement a spolupráci s nacistickým Německem aktivně podporovala a inspirovala se vizemi „nové Evropy“ v německé režii.

Poválečné období přineslo navíc studenou válku, a tím i americkou podporu evropské integraci jako hrázi proti šíření komunismu. Spojení západní Evropy v integračních projektech, které postupně získávaly stále komplexnější podobu, se ukázalo pro zá-

padní velmoci jako všestranně výhodné. Po válce se Francie a Velká Británie staly mocnostmi druhého řádu a Západní Německo jako ekonomicky prosperující, ale poražená a okupovaná země bylo politicky nevýznamné. Poprvé tak vznikla v tehdy bipolárním světě mezi těmito klíčovými evropskými mocnostmi konstelace, která jim umožňovala nesoúpeřit, ale spolupracovat.

Dnes stále do omrzení slyšíme, že téměř sedmdesát let míru v Evropě je zásluhou evropské integrace. Není to pravda, přestože za to EU obdržela Nobelovu cenu. Mír v Evropě byl výsledkem nukleárního patu mezi SSSR a USA a druhořadého a závislého postavení tradičních evropských mocností v tehdejší světové politice. Evropská integrace ve své první fázi (do Maastrichtské smlouvy) pro hospodářskou prosperitu a politickou spolupráci členských zemí nepochybně vytvářela velmi příznivý rámec. Její liberalizační fáze spojená s několikaletým rozšiřováním počtu členských zemí otevírala především pro Francii a Německo prostor vytvořit si na evropském kontinentě legitimní a stabilní sféru vlivu a zvyšovat tak svou váhu v mezinárodních vztazích.

Právě postupné rozšiřování je vůbec nejvýraznějším rysem evropské integrace vyrostlé z původního Evropského společenství uhlí a oceli (1952). Z původní šestice zemí se stala do konce 80. let 20. století patnáctka, která vstupem Velké Británie v roce 1973 zahrnuje všechny tradiční evropské mocnosti mimo Rusko.

Maastrichtská centralizace

Pád komunismu otevřel před evropským integračním projektem zcela nové perspektivy. Rozpad SSSR odsunul Rusko z evropských záležitostí daleko na východ a vyřadil jej na dvacet let z výraznějšího mocenského ovlivňování dění na kontinentě. Ve střední a východní Evropě vznikl široký pás mladých a slabých postkomunistických států vzhlížejících k bohatému Západu, na jehož pomoci a podpoře byly závislé. Evropská integrace již nemusela být pouze nástrojem pro koordinaci hospodářského rozvoje západoevropského předpolí americké supervelmoci. Nyní se objevila šance vytvořit novou „evropskou“ supervelmoc a po kolapsu SSSR se stát nikoliv pouze partnerem, ale novým soupeřem USA.

Tuto změnu paradigmatu zásadně ovlivnily dvě skutečnosti. Jednak to, že právě v této době byl předsedou Evropské komise francouzský socialista Jacques Delors (1985–95) a jednak znovusjednocení Německa.

Zkušený byrokrat a neúnavný evropeista Delors se chopil příležitosti a změnil do-

savadní liberalizační orientaci evropské integrace. Měl zásadní podíl na prosazení Maastrichtské smlouvy přijaté v roce 1993, na jejímž základě vznikla dnešní EU. Hlavní obsahovou změnou bylo zahájení postupného vytváření administrativně z Bruselu řízeného byrokratického super státu, snažícího se maximálně oslabit členské státy a uzurpovat si co možná nejvíce jejich pravomocí. Dominantním nástrojem fungování EU jsou regulace všech myslitelných stránek života a trvalá snaha glajchšaltovat hospodářské a společenské poměry na celém území EU. Právě netolerantní praxe francouzského byrokratického centralismu vnesená Delorem do fungování výkonných institucí EU se stala hlavním rysem evropských institucí posledních dvaceti let.

Dnes stále do omrzení slyšíme, že téměř sedmdesát let míru v Evropě je zásluhou evropské integrace. Není to pravda, přestože za to EU obdržela Nobelovu cenu.

Další charakteristickou vlastností post-maastrichtské Evropské unie je nedůvěra k politické demokracii a prohlubování demokratického deficitu v rámci EU. Evropské elity jak na národní, tak na evropské úrovni se nikdy neodvážily předstoupit před občany členských států se skutečnou vizí cíle evropské integrace, kterou prosazují – tj. vizí super státu pohlcujícího a nahrazujícího dnešní členské státy. Namísto toho salámovou metodou postupně realizují různé dílčí kroky a všemi způsoby maskují akcelerující proces přenášení kompetencí z úrovně členských států na úroveň evropskou. Skutečný smysl a cíle těchto kroků jsou před veřejností zamlčovány a různě kamuflovány. Tam, kde jejich přijetí brání referenda, jsou různě manipulována a nuceně opakována, dokud není dosaženo kýženého výsledku.

Sjednocení Německa a následně další dvě vlny rozšíření EU na východ byly podstatnou geopolitickou změnou, která vývoj, jehož mezníky jsou projekt společné měny a přijetí Lisabonské smlouvy, zásadně ovlivnila. Sjednocením Německa v roce 1990 byla porušena dosavadní velmocenská rovnováha uvnitř EU, která se navíc dále vychýlila postupným rozšiřováním EU o dosud celkem 14 dalších středo a východoevropských postkomunistických zemí ekonomicky a politicky silně vázaných na Německo. Německý blok tak v rámci EU získal jasnou politickou převahu a kdysi určující francouzsko–německý tandem ztrácí pro Německo na významu. ▶

Krise eurozóny

Dalším faktorem, který postupně rozvrátil stabilitu Evropské unie, je projekt eura. Společná měna byla přijata jako politický projekt, který měl působit jako ekonomický automat a svou logikou tlačit země, které společnou měnu přijaly, k hlubší a hlubší integraci. Integrace měnová měla vyvolat potřebu integrace hospodářské, a ta si měla vynutit integraci politickou, tj. vznik superstátu. Na počátku bylo proto snahou, aby euro přijalo co možná nejvíce členských zemí EU, přestože jejich ekonomická úroveň byla evidentně značně rozdílná a ani ekonomický vývoj zdaleka neodpovídal požadavkům na shodný průběh hospodářského cyklu a stabilní vývoj hlavních ekonomických ukazatelů. Vzniklá eurozóna tak zdaleka nebyla optimální měnovou oblastí, avšak zpočátku těžila z všeobecného optimismu a důvěry mezinárodních finančních trhů. Vstup do eurozóny se tak stal obrazně obdobou finančních derivátů a sekuritizace jako jedna z technik, jimiž bylo zakrýváno finanční riziko dlužníků na finančních trzích, což nakonec vedlo k vypuknutí finanční a ekonomické krize v roce 2008.

Prokázalo se, že řecké či portugalské euro vůbec není totéž co euro německé či rakouské. Pro méně rozvinuté země se v delším horizontu ukázala společná měna jako nadhodnocená a vedla k prohlubujícím se deficitům jejich obchodních a platebních bilancí, jež byly lehkomyšlně financovány z vnějšku úvěry. Jejich poskytovatelé totiž dlouho spoléhali na jednotnou míru rizika v eurozóně. Až krize a řecký případ je přesvědčily, že tomu tak vůbec není. Veřejné finance zemí „jižního“ křídla eurozóny se propadly do neudržitelných schodků a hluboké dluhové a hospodářské krize.

Projekt politického sjednocení evropského kontinentu, skrytý pod hlavičkou EU a evropské integrace vůbec, se dostává do slepé uličky.

Na druhé straně Německo a některé další „severní“ země získaly v podobě eura měnu relativně podhodnocenou vůči měnám původním, a tím i kurzovou podporu pro svůj vývoz. Projevilo se to v masivní obchodní expanzi na zahraničních trzích, přebytky obchodní bilance i zlepšením veřejných financí. Z eurozóny se tak vydělil stagnující, upadající předlužený jih, závislý na finanční pomoci prosperujícího severu. Skryté či otevřené finanční transfery ze severu na jih dosud zabránily rozpadu eurozóny, ale je zřejmé, že dnešní situace není dlouhodobě udržitelná. Podstatné je, že na stranu stagnujících závislých dlužníků se stále více propadá Francie, která ztrácí schopnost být všestranně posílenému Německu protiváhou a partnerem.

V této situaci se původní idea rozpuštění národních států a jejich nahrazení byrokratickým superstátem začíná rozplývat, protože německá převaha a rozhodující slovo i síla při řešení krize podřizuje i bruselské struktury finálnímu německému rozhodování. Německo tak po téměř sedmdesáti letech od totální válečné porážky dosáhlo mírovými prostředky mezinárodně respektované politické i hospodářské dominance na evropském kontinentě, o níž v první polovině XX. století dvakrát neúspěšně usilovalo ve dvou světových válkách.

Evropa je příliš heterogenní, aby byla integrovatelná v současné poloze.

Paradoxem je, že si zjevně není vůbec jisto, že o takovou dominanci a hegemonii vlastně stojí, neboť si uvědomuje i nesmírné náklady, které by z toho na druhé straně plynuly a které německá veřejnost evidentně není ochotna nést.

Slepá ulička

Projekt politického sjednocení evropského kontinentu, skrytý pod hlavičkou EU a evropské integrace vůbec, se tak dostává do slepé uličky. Oficiální reakcí na nynější krizi je heslo „více Evropy“, čímž se myslí zásadní prohloubení evropské integrace tak, jak to vyžaduje společná měna. Nejde jenom o bankovní a fiskální unie, stabilizační valy atd. Hovoří se o sjednocení hospodářských politik, harmonizaci daní, společné energetické i obrané politice. To předpokládá pevnou integraci politickou. To vše v situaci, kdy jedinou silou, která má sílu a prostředky dát těmto záměrům obsah, je Německo. Právě to Německo, které není ochotno přijmout na sebe solidární závazky a nutí krizí postižené členy eurozóny do smrtících úsporných programů. Právě představa, že Německo předá prostředky svých daňových poplatníků do rukou představitelů zadlužených zemí a ti budou většinou rozhodovat o jejich použití, je pro Němce nepřijatelná. Nedostatek vnitroeuropejské solidarity a neexistence evropského politického národa přetrvávají jako základní problém pro ambiciózní integrační plány.

EU zkrátka není v kondici, aby si mohla dovolit krize vyvolávat a využívat je pro evropské sjednocení.

Nemůže-li fungovat podřízení bohatého „severu“ chudému „jih“, nepřijatelná je na druhé straně i představa německé dominance a protektorátu nad zbytkem Evropy. Již v průběhu krize byly viditelné symptomy rostoucích národních antagonismů, protiněmecké rétoriky a nárůst nacionalistického

extremismu napříč Evropou. Ten je navíc posilován i nekontrolovatelným přílivem imigrantů, převážně muslimských. „Mírové poslání“ EU začíná být vážně zpochybněno.

Evropa je příliš heterogenní, aby byla integrovatelná v současné poloze. Přesto na dosavadní neúspěchy reaguje další snahou o rozšiřování, aniž by brala v úvahu negativní zkušenosti např. s přijetím chudých balkánských zemí. Přitom je evidentní, že další rozšiřování je v přímém rozporu s deklarovanou ambicí integraci zásadně prohloubit. Přijetí Chorvatska, zahájení přístupových rozhovorů se Srbskem a nakonec nepochopitelný tlak EU na podepsání asociací smlouvy s Ukrajinou, který vyvolal dnešní vyhradenou krizi vztahů s Ruskem, jsou příkladem nesmyslného a zcela bezkonceptního přístupu evropských elit k aktuálním problémům.

Krise EU není překonanou epizodou, ale na delší dobu setrvalým stavem.

Konfrontace s Ruskem a vybičování protiruské hysterie ve východní Evropě může sice disciplinovat neposlušné členské země a podřídit je snaze diktátu Bruselu, avšak na druhé straně jsou zájmy Německa i zemí jižního křídla vůči Rusku zcela rozdílné než postoje východoevropských radikálů. EU zkrátka není v kondici, aby si mohla dovolit krize vyvolávat a využívat je pro evropské sjednocení. Je tomu právě naopak – každá další krize Evropu štěpí a komplikuje řešení vlastních problémů EU.

Je evidentní, že EU ve své současné podobě může těžko pokračovat v ambiciózních integračních cílech. Problém „sever – jih“ je daleko vážnější, než by se mohlo z povrchních komentářů zdát. Vedle Francií vedeného stagnujícího jižního křídla vzniká relativně semknutá Německem vedená Mitteleuropa a Velká Británie začíná opět spíše pohlížet za oceán a koketuje s vystoupením z EU. To vše v situaci, kdy jak ve Středozeemí, tak na východ od EU probíhá velmi nepředvídatelný vývoj.

Lze proto očekávat, že krize EU není překonanou epizodou, ale na delší dobu setrvalým stavem. Definitivní revize nerealistické vize integrované Evropy, již započal Maastricht, se však bohužel v dohledné době nedočkáme. Umělému udržování statu quo a opakování k neúspěchu odsouzených projektů nahrává i nastupující mírné hospodářské oživení. Zatím však na obzoru není nic, co by svědčilo o snaze a schopnosti evropských elit přičiny krize pochopit a realistické řešení navrhnout a prosadit. Nespokojenost veřejnosti v členských zemích však sílí. Prvním testem budou nadcházející volby do Evropského parlamentu. ■

Kampaně a fráze – zmrzačená demokracie

Ladislav Jaki

Všechno tu už kdysi bylo? Ta slova o tom, jak Evropská unie zajistí svým členům prosperitu, bezpečí a svobody, jak zatočí s korupcí a vymýtí zločinnost, jak napraví pokřivenou justici a vylepší politickou kulturu? Dnes tyto sliby bruselské elity adresují komusi jinému, ale my jsme to přeci slyšeli už dávno.

Ano. Bylo to před jedenácti lety, v době našeho referenda o členství v EU, kdy kromě těchto slibů a pak ještě strašení před údajným nacionalismem neznělo nic jiného. A bylo to i před deseti lety, kdy naivnější mezi námi slavili skutečnost, že se právě stali z moci úřední pravými Evropany.

Rozpad politického systému

A jak je tomu dnes? O politické kultuře škoda mluvit, protože se v přímém přenosu rozpadá sám politický systém. Korupce vyrostla o celou jednu ohromnou dimenzi, nabídnutou korupčními penězi z bruselských fondů. Zločinnost roste dál, svobody jsou denně víc a více omezovány dalšími zákazy, kvótami, limity a regulacemi.

Demokratický deficit a svobodu omezující sociální inženýrství se vzájemně potencují.

Na pokyny z Bruselu jsme zaplevelili naši zem větrníky, slunečními kolektory a žlutými lány řepky a peníze za energii putují do kapes mocných ekolobbistů. Tradiční hodnotové vzorce a rodina jsou předmětem soustavného útoku na svou podstatu, soukromí individua již není chráněno, nastupuje síla nových kolektivismů. To vše je výsledkem našeho desetiletého členství v EU.

Není cílem tohoto textu vážit poměr mezi importem všech zmíněných negativ a jejich domácí produkcí. To druhé pochopitelně umíme také. Důležité spíše je, že sama Evropská unie se právě za těch deset let změnila a dál posunula směrem k centralizovanému unifikovanému superstátu, jehož základní charakteristikou je demokratický deficit.

Takzvaný demokratický deficit a svobodu omezující sociální inženýrství se totiž vzájemně potencují. Domnívám se, že toto vzájemné potencování je nejvladnější charakteristikou dnešní evropské integrace. Je

to pravý kořen místy směšné a místy hrozné tváře dnešní Evropské unie.

Celý institucionální mechanismus Evropské unie není neutrálním parametrem. Není to prázdná skořápka, kterou lze podle daného politického mandátu naplnit tím či oním obsahem, politikou socialistickou stejně jako třeba liberální nebo konzervativní. Tak tomu je u demokratického státu. V EU vzdálenost od voliče, oslabení zpětných vazeb, vychýlená rovnováha mocenských pilířů (která je podmínkou fungující parlamentní demokracie) a naprostá absence kontrolních mechanismů, to vše má způsobilost definovat „obsah skořápky“ vždy pouze směrem k dirigismu a pryč od úcty ke svobodnému lidskému jedinci.

Sociální inženýři zkonstruovali instituce, které opět samovolně dál tendují k produkci sociálního inženýrství.

Brzy nás čekají další volby do „evropského parlamentu“. Nemohu jinak, než psát tento termín v uvozovkách. Nejde totiž ani o instituci (celo)evropskou, ani – a to především – o skutečný parlament. Evropský parlament nemá legislativní pravomoci, není to kolbiště politického střetu mezi koalicí a opozicí. Je pouze umělou líhni, kde se podle tužeb svých tvůrců má zrodit cosi jako celoevropská debata a z ní někdy v budoucnu i celoevropská politika. Ale to není věc, kterou chce tento text zdůrazňovat. Rozhodně nehodlám demo-

Kolektivismy včetně těch nejkrutějších nespady z nebe. Vyrůstají z člověka, z některých jeho na prvních pohled neškodných vlastností.

ktivovat kandidáty ani voliče, protože není zcela jedno, kdo za Českou republiku bude v Evropském parlamentu sedět. Ale na základě předchozích odstavců soudím, že evropské instituce mají způsobilost si každý „materiál“ poslaný od voličů členských zemí vytvarovat podle svého.

Sociální inženýrství

Jestliže jsem mluvil o *vzájemném* potencování, pak je třeba zmínit i to, že nikoli neutrální, ale naopak přesně k určitému použití (k realizaci sociálně inženýrských megaprojektů) konstruované instituce EU nenesou svou podobu náhodně. Sám projekt evropské integrace byl od počátku svými tvůrci a iniciátory myšlen jako projekt sociálně inženýrský. Sice obsahoval v prvních dekádách i jisté liberalizační momenty, ty byly ale vždy chápány jen jako daň, kterou bylo nutno zaplatit, aby mohla nastoupit éra standardizace.

Sociální inženýři tedy zkonstruovali instituce, které opět samovolně dál tendují k produkci sociálního inženýrství. Hlavním rysem tohoto vzájemného potencování je kampaňovitost, provázená hesly a fázemi. Zpočátku jsme si mohli myslet, že některé – v očích těch, kdo jsme zažili „reálný socialismus“, až směšné či trapné – názvy projektů, programů či „rozvojových cílů“ jsou produktem prosté hlouposti byrokratů. Není tomu tak.

Kampaně a fráze jsou imanentním znakem sociálního inženýrství. Jsou vnějším projevem vnitřní touhy mnoha lidí vybudovat nový svět podle svých představ i třeba na úkor svobody druhých. Lidské vlastnosti, které k takovým sklonům vytvářejí předpoklady, byly přítomny v každé době a v každé zemi. Proto jsou si jejich projevy tak podobné. Hesla a fráze, kampaně a floskule, to nejsou jen náhražky prázdné politiky, to jsou naprosto atributy, definiční a vždy přítomné znaky jevu, kterému dnes stydlivě říkáme „demokratický deficit“. Vlastně i tento obrat je jistou perestrojkovou frází, je projevem „mírné kritiky v mezích zákona“. A ti, kdo milostivě dovolují tento termín používat, chtějí jen vytvořit zdání, že jim jde o demokracii.

Kampaně a fráze jsou imanentním znakem sociálního inženýrství.

Místo sousloví „demokratický deficit“ bychom raději měli říkat „zmrzačená demokracie“. Nebo „pokrytecká hra na demokracii“. Bruselské fráze a kampaně nejsou úlety několika hloupých úředníků. Jsou tolik podobné těm z dob komunismu, protože jsou plodem stejného myšlení. Kolektivismy včetně těch nejkrutějších nespady z nebe. Vyrůstají z člověka, z některých jeho na prvních pohled neškodných vlastností. Člověk zůstal stejný a vždy si sebou nese podobné vybavení. Ale v některých dobách a systémech se jeho sklon preferovat záruku na štěstí před svobodou projeví silněji. Silněji, ale bez fantazie, je to nakonec vlastně vždy stejné.

V duchu eurofrází bychom dnes mohli pronést cosi o tom, že první desetiletku členství v EU máme za sebou, že jsme v ní obstáli se ctí, ale že drobné rezervy by se našly a je třeba na nich pracovat. Hlavně je třeba všechno rozvíjet, prohlubovat, upevňovat a rozšiřovat. A pak můžeme směle vykročit do další desetiletky. Nebo si řekněme, že deset let už docela stačilo? ■

Deset let v EU bez růžových brýlí

Jan Skopeczek

1. května uplyne deset let od vstupu České republiky do Evropské unie. Bylo by však chybou a velkým zjednodušením považovat za počátek vztahů ČR a EU, včetně vlivu a důsledků integračního procesu na naši zemi, právě toto datum. Přímé, explicitní náklady a důsledky mělo pro naši zemi i samotné předvstupní období spojené s harmonizací našeho právního řádu s evropskou legislativou. Přesto je blížící se desáté výročí našeho vstupu do EU příležitostí – a svým způsobem i povinností – se nad naším členstvím v EU, stejně jako nad podobou současného integračního modelu a EU samotné, hlouběji zamyslet.

Poslušnost vůči Bruselu

Chtělo by se věřit tomu, že deset let v EU bude dostatečně dlouhou dobou na to, abychom dokázali analyzovat a hodnotit důsledky našeho členství v EU bez růžo-

Kdokoliv, kdo si dovolí být vůči současné podobě evropského integračního modelu kritický, je nálepkován a ostrakizován.

Povolená je stále jen jedna „pravda“:

vých brýlí, s dostatečným sebevědomím a bez komplexu méněcenného člena. Jak ale ukazují současné kroky nové vlády, která s nebyvalým spěchem přistupuje k tzv. fiskálnímu paktu jen proto, aby demonstrovala poslušnost vůči Bruselu, aniž by vůbec diskutovala přínosy či náklady tohoto kroku před českou veřejností, je jakákoliv racionální debata v tomto směru v nedohlednu. Kdokoliv, kdo si dovolí být vůči

Samotné přejímání evropské legislativy pro nás mělo nemalé náklady.

současné podobě evropského integračního modelu kritický, je nálepkován a ostrakizován. Povolena je stále jen jedna „pravda“. Je to zvláště paradoxní v době, kdy současný evropský integrační model čelí své největší krizi, kdy je řada evropských ekonomik na pokraji bankrotu kvůli neuvážené hloubce integrace a kdy občané členských států nesou přímé, finanční náklady na to, aby byl tento – pro Evropu neuvážený a neoptimální stupeň integrace – za každou cenu zachován.

Zmíněné růžové brýle byly snad pochopitelné a odpustitelné v období po pádu komunismu, kdy snaha přiblížit se klubu vyspělých západoevropských zemí přirozeně vyvěrala z touhy odpoutat se od dlouhých desetiletí trvajících a bezalternativního spojení se socialistickým blokem. Vstup do EU měl potvrdit, že jsme zpět mezi svobodnými a demokratickými zeměmi, že jsme uskutečnili dostatek změn v politické i ekonomické rovině, které nás pro členství v tomto klubu kvalifikují. Psychologický efekt této události byl nesporný. Přesto, nebo spíše právě proto, neviděli leckteří přes ony růžové brýle dostatečně ostře to, co se v zemích na západ od nás odehrávalo.

Bezhlavým přejímáním evropské legislativy jsme si uměle snižovali naši konkurenceschopnost.

Zatímco pro nás byla devadesátá léta obdobím demontáže centrálně řízené ekonomiky, obdobím dramatického snižování role státu v ekonomice i společnosti, obdobím rozšiřující se svobody ve všech sférách našich životů, západní Evropa už zažívala proces opačný. V jejích zemích v té době vítězily politické proudy, které preferovaly více státu a méně trhu, více regulací a paternalistický, zaopatřovací, sociální stát. K takové EU jsme se v předvstupním období začali přibližovat, legislativu odrážející tyto trendy jsme v rámci harmonizace evropské legislativy začali přejímat. Do té doby u nás dominující liberalizační trend byl nahrazen trendem opačným, což bylo ještě více umocněno tím,

Spolu s procesem harmonizace a unifikace, spolu s přijímáním stále tužších regulací, s omezováním trhu a rozvojem sociálního státu blahobytu přirozeně klesala a klesá ekonomická výkonnost zemí EU.

že u nás nastupovala sociálně demokratická vláda v čele s Milošem Zemanem, pro kterého byl trh nepřitelem a proces přibližování se k EU prostředkem, jak trh vedle své intervencionistické politiky dále oklestit.

Harmonizace a unifikace

Samotné přejímání evropské legislativy tak pro nás mělo nemalé náklady. Bylo zřejmé, že naši tehdejší ekonomické úrovni odpovídala jiná úroveň standardů a norem, a to úroveň samozřejmě nižší. Dnešním módním jazykem lze říci, že jsme si bezhlavým přejímáním evropské legislativy uměle snižovali naši konkurenceschopnost. Náš legislativní proces se stal charakteristickým tím, že ani tak neodrážel domácí politická témata a zájmy, ale dominantní se stala har-

monizace s evropskou legislativou. V této oblasti jsme do dnešních dnů dospěli do stavu, kdy 75 % nově přijímané legislativy odráží evropské právo. Pro evropské právo je přitom charakteristická snaha o harmonizaci a unifikaci všeho možného i nemožného. Je tak snad tím největším symbolem rozchodu s tím, co bylo po dlouhá staletí základem prosperity a kulturní dominance evropské civilizace, a sice různorodosti jejích jednotlivých zemí, kterou se tyto země nesnažily odstranit, ale naopak ji využily ke svému rozvoji. Ekonomickým jazykem lze říci, že dokázaly využívat svých komparativních výhod namísto toho, aby je uměle odstraňovaly, což je naopak charakteristické pro dnešní homogenizující, unifikující a centralizující EU.

I když nelze vytrhávat z kontextu evropské integrace jeden konkrétní krok či posun, je možné za jeden z nejdůležitějších a osudových považovat vznik společné evropské měny euro.

Spolu s procesem harmonizace a unifikace, spolu s přijímáním stále tužších regulací, s omezováním trhu a rozvojem sociálního státu blahobytu přirozeně klesala a klesá ekonomická výkonnost zemí EU. Zatímco průměrný hospodářský růst západoevropských zemí byl v 50. letech 5,8 %, v 60. letech 4,3 %, v 70. letech 3 %, v 80. letech 2,5 %, pak v první dekádě 21. století už jen slabě nad 1 %. Pokles hospodářské dynamiky spolu s hlubší integrací je evidentní. Odpověď na stagnaci, či ekonomickou krizi byla ze strany evropských elit vždy stejná a to ještě rychlejší a hlubší integrace.

Proces je už natolik rychlý, že zatímco v roce 2004, kdy jsme do EU vstupovali, byly některé politiky a principy nepředstavitelné, jsou tytéž dnes už považovány téměř za samozřejmost. Kdo by tehdy očekával, že bude zrušen jeden ze základních principů, a sice že členské státy neodpovídají a neručí za dluhy ostatních? Kdo by očekával, že Evropská centrální banka začne nakupovat státní dluhopisy zemí eurozóny, což bylo pro centrální banky vždy nemyslitelným prohrávkem? A kdo očekával, že nové, ekonomicky méně vyspělé, členské státy budou posílat fiskální transfery zemím vyspělejšími jen proto, aby odvrátily jejich bankrot hrozící kvůli neodpovědné rozpočtové politice?

Otázka přijetí eura

I když nelze vytrhávat z kontextu evropské integrace jeden konkrétní krok či posun, je možné za jeden z nejdůležitějších a osudo-

vých považovat vznik společné evropské měny euro. Ta se stala příčinou řady dnešních aktuálních ekonomických potíží eurozóny, protože je od svého vzniku tvořena

Otázka přijetí eura bude stát v následujících letech i před ČR.

ekonomicky nesourodými ekonomikami, které v jeden okamžik potřebují odlišné měnově-politické podmínky. To je samozřejmě v podmínkách jednotné měnové politiky bez vlastního měnového kurzu iluzí. Zemím jižní části eurozóny se díky nižší úrokové míře spojené se společnou měnou dařilo získávat levné úvěry, což vedlo k růstu jejich zadlužení. Po vypuknutí finanční a ekonomické krize a splasknutí bubliny na trhu aktiv tak snadno v těchto zemích propukla i krize dluhová. Aby mohla být eurozóna udržena v současné podobě, bylo nutné těmto zemím poskytnout masivní finanční pomoc. Z měnové unie se tak záhy stala i unie transferová a integrační kroky

z poslední doby se z ní snaží neúprosně vytvořit i unii fiskální. Jeden osudový krok, tedy přijetí eura, si vynutil a urychlil integraci další, což je pro evropský integrační proces charakteristické.

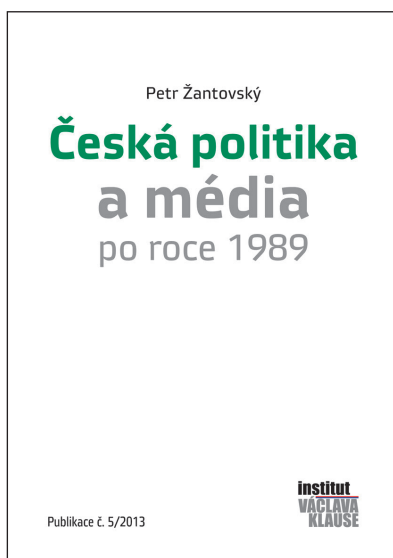
Otázka přijetí eura bude stát v následujících letech i před ČR. Zkušenosti jižních zemí, které díky neexistenci měnového kurzu nemohou devalvovat své měny, což by jim umožnilo se z recese vymanit, a jsou tak tlačeny k devalvaci vnitřní (pokles cen i mezd) a na straně druhé zkušenosti severní části eurozóny, která je nucena těmto zemím poskytovat finanční pomoc, by nás měly vést k závěru, že je pro ČR v národním zájmu euro nepřijímat. Bude to možná vůbec nejdůležitější otázka, kterou bude ČR v souvislosti se svým členstvím v EU v následujících deseti letech řešit. Jen se obávám, že při dalším – již dvacetiletém výročí – si budeme stejně stýskat, že v podobných otázkách racionalita stále chybí a ony růžové brýle přetrvávají. Agresivita, se kterou evropské elity na další integraci tlačí,

je navíc obrovská. Z domácí politické scény dokáže tomuto tlaku čelit jen málokdo a názor veřejnosti evropskou elitu dávno nezajímá. Současná vláda i prezident Miloš Zeman se předhánějí, kdo bude eurofilnější a koho více Brusel pochválí.

Současná vláda i prezident Miloš Zeman se předhánějí, kdo bude eurofilnější a koho více Brusel pochválí.

V takové atmosféře je používání jakýchkoliv racionálních argumentů téměř beznadějně. Přesto musíme usilovat o to, aby eseje o dvacátém výročí našeho členství nezačínaly slovy, že nejdůležitější událostí v ČR bylo přijetí eura a v rámci dokončení fiskální a politické unie nás čeká přijetí společného daňového systému a předání veškerých rozpočtových pravidel Bruselu. Nepravděpodobná předpověď to ale bohužel není...

NABÍZÍME

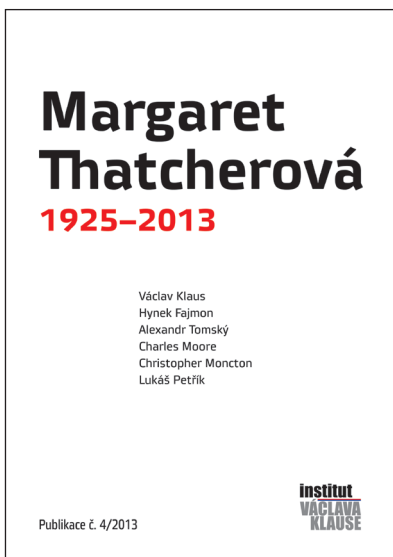

Institut Václava Klause nabízí knížku **Petra Žantovského „Česká politika a média po roce 1989“** (2013). Knížka analyzuje jednotlivá období české politiky a žurnalistiky od pádu komunismu do současnosti: epochu přelomu (1989–1992), nový český stát (1993–1996), epochu procitnutí (1996–2002), epochu dozrávání (2003–2006), nové výzvy (2006–2010) a období 2010–2013. Autor nepíše o tom, jak by média měla či neměla vypadat, ale jen o tom, co média jsou a nejsou. Jde o knihu, která se zabývá vzájemným dotykem dvou světů: politiky a žurnalistiky. Předmluvu ke knížce napsal **Václav Klaus**.

175 stran, 100 Kč

objednávky na:
www.cepin.cz, e-mail: cep@cepin.cz

NABÍZÍME

Institut Václava Klause nabízí sborník č. 4/2013 **„Margaret Thatcherová, 1925–2013“**, do něhož přispěli **Václav Klaus, Hynek Fajmon, Alexandr Tomský, Charles Moore, Christopher Moncton a Lukáš Petřík**. V přílohách jsou úryvky z díla Margaret Thatcherové: projev v Bruggách z 20. září 1988, úryvek z „Roky na Downing Street“ o pádu komunismu a sjednocení Německa a úryvek z „Umění vládnout“ zachycující vzpomínky na Prahu. Předmluvu ke knížce napsal **Václav Klaus**.

126 stran, 100 Kč

objednávky na:
www.cepin.cz, e-mail: cep@cepin.cz

EU 2004–2013: ztracená dekáda

Martin Slaný

Před deseti lety, kdy naše země vstupovala do Evropské unie, se zdálo, resp. nám bylo ze všech stran sdělováno, že vstupujeme do celku, který garantuje či dokonce zajistí naši ekonomickou prosperitu. Bylo tvrzeno, že vstupujeme do Unie, která je po obdobích zpomalování své ekonomické dynamiky na cestě k obratu. Optimismus ohledně nastartování růstu byl cítit všude. Evropští politici naplno žili Lisabonskou strategií přijatou v roce 2000 s cílem vytvořit z Evropské unie do roku 2010 nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější ekonomiku světa. Po deseti letech je zřejmé, že se tyto

cíle nenaplnily ani z části. Z Evropské unie se místo nejdynamičtějšího celku stal jeden z nejvíce stagnujících regionů světa. Její podíl ve světové ekonomice nadále upadal, relativní zaostávání za USA se nezmenšilo. Navíc po příchodu euro-americké finanční a ekonomické krize v letech 2008–2009 bojuje EU se stagnací, s rekordně vysokou nezaměstnaností a s neudržitelnými veřejnými financemi.

Stagnace a zaostávání za světem

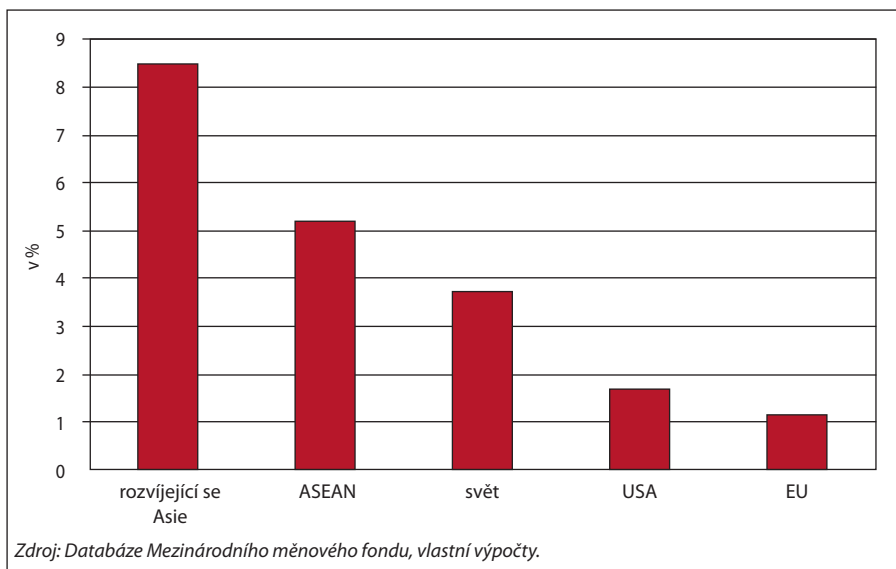
Průměrný růst reálného HDP, tedy ukazatele, který měří ekonomickou výkonnost, byl v letech 2004–2013 dle dat Mezinárodního měnového fondu (IMF) v zemích EU-27 ve výši 1,2 %. Naproti tomu Spojené státy znamenaly růst 1,7 %, světový průměr za dané období činil 3,8 % a ještě výraznější je odstup od regionů, které se rozvíjejí nejrychleji. Průměrný růst HDP v zemích

ASEAN-5 (zahrnuje Indonésii, Malajsii, Filipíny, Thajsko a Vietnam) byl 5,2 %, v rozvíjejících se zemích Asie (29 zemí Asie včetně Číny, Indie, Indonésie a dalších) dokonce 8,5 % (viz následující graf 1). Evropská ekonomika pokračuje ve ztrátě své dynamiky, ke které dochází přinejmenším od 70. let.

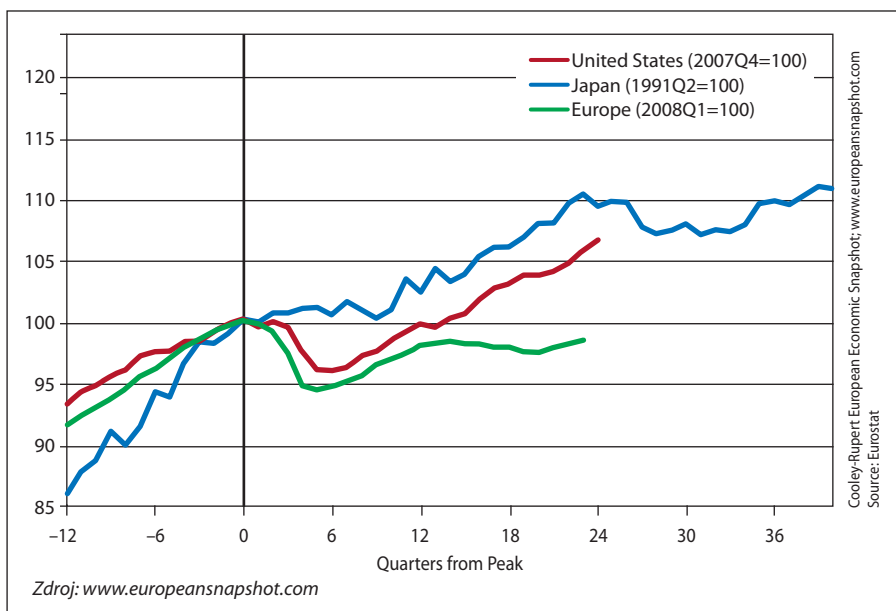
Evropská unie neztrácí jen svou ekonomickou výkonnost. Ztrácí rovněž svou ekonomickou sílu – klesá její podíl na světové ekonomice. Zatímco ještě před deseti lety země EU tvořily 31 % světového HDP (dle dat IMF), o deset let později to bylo již jen 23,5 %. Podíváme-li se na ukazatel vyspělosti země, tedy na HDP na obyvatele v tzv. paritě kupní síly, je i po deseti letech EU jen na 60 % průměru Spojených států, tedy zhruba stejně, jako tomu bylo před deseti lety.

Někteří ekonomové (např. Bethune, Z., Cooley, T., Henriksen, E., a Rupert, P.: *Europe's Lost Decade? U.S. Economic Snapshot*, únor 2014) v souvislosti s vývojem evropské ekonomiky zejména po roce 2008, kdy se naplno projevila euro-americká finanční a ekonomická krize, hovoří dokonce o současném období jako o ztracené dekádě. Tímto pojmem se doposud označovala situace japonské ekonomiky v 90. letech a na počátku 21. století, což bylo období dlouhodobé stagnace. Paralela není náhodná. Porovnáme-li japonskou ekonomiku tehdy (od začátku své stagnace v roce 1991) a ekonomiku EU dnes, resp. po roce 2008, dojdeme dokonce k závěru, že evropská ekonomika je v současnosti daleko slabší a v daleko horší kondici, než byla ta japonská během své ztracené dekády. Ilustrativně to dokládá následující graf 2, který znázorňuje vývoj reálného HDP v Japonsku v 90. letech a v USA a EU v době euro-americké krize. Na vodorovné ose jsou znázorněna čtvrtletí vztažená k vrcholu ekonomického cyklu před příchodem recese – to je nula (v Japonsku se jedná o druhé čtvrtletí roku 1991, v USA čtvrté čtvrtletí roku 2007 a v EU první čtvrtletí roku 2008), na svislé ose pak vývoj reálného HDP, kdy hodnota 100 je předkrizový vrchol cyklu. Vidíme, že ekonomika USA a zejména EU (spodní zelená křivka) ani po 23 čtvrtletích nedosahuje předkrizové úrovně (100) a je daleko od Japonska v době jeho ztracené dekády.

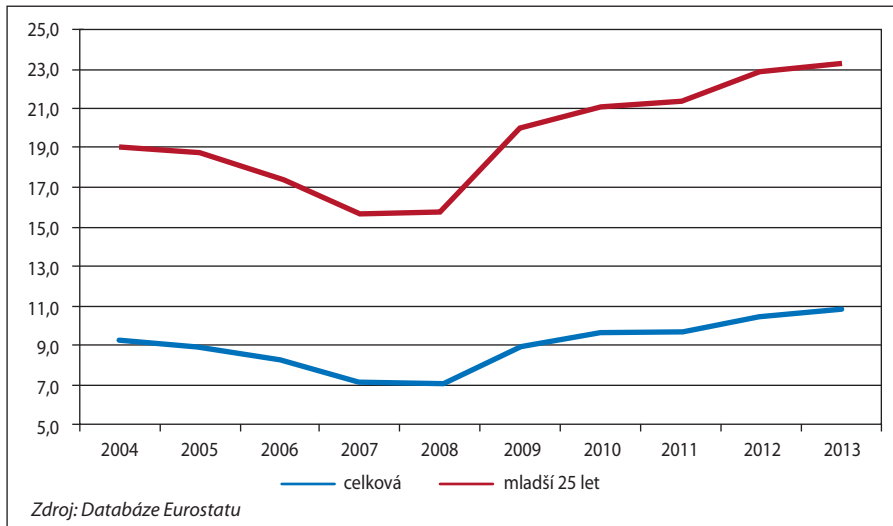
Příměr o ztracené dekádě ještě více podporuje pohled na evropský trh práce posledních deseti let. Vysoká zaměstnanost a nízká nezaměstnanost vždy patřily mezi proklamované cíle Evropské unie ať už v její zakladatelské Maastrichtské smlouvě, či dále v Lisabonské strategii či současné Strategii 2020. Často se v médiích zmiňuje rekordní nezaměstnanost ve Španělsku či Řecku, nicméně i pohled na celounijní průměr (včetně zemí s relativně nízkou mírou nezaměstnanosti jako např. Německo) ukazuje neblahý stav ekonomiky EU jako celku.

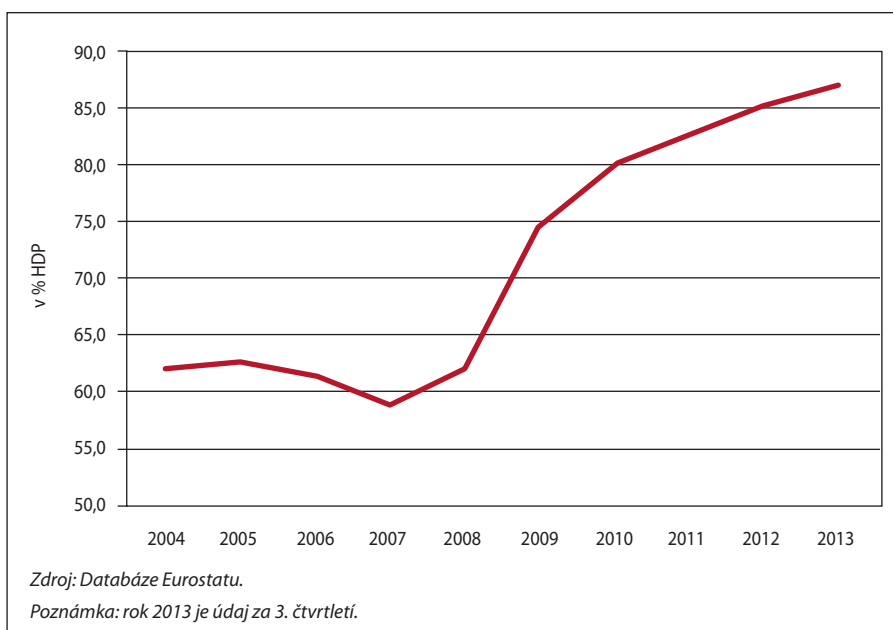
Graf 1: Průměrný růst HDP v letech 2004–2013

Graf 2: Vývoj reálného HDP (předkrizový vrchol = 100)

Graf 3: Míra nezaměstnanosti v EU (2004–2013)

Graf 4: Nárůst veřejného dluhu jako % HDP

Znázorňuje to následující graf 3, který dle dat Eurostatu zachycuje jednak celkovou míru nezaměstnanosti za EU-27 a rovněž míru nezaměstnanosti osob mladších 25 let. Během desetiletého období se nepodařilo míru nezaměstnanosti výrazně snížit, a naopak je dnes jak celková míra nezaměstnanosti, tak míra nezaměstnanosti zejména mladých lidí vyšší, než jaká byla před deseti lety. Doslova tragická je situace v zemích jižního křídla – například ve zmíněném Řecku je celková míra nezaměstnanosti 28 % a míra nezaměstnanosti mladých téměř 60%! Obdobně ve Španělsku, kde je míra nezaměstnanosti 26 % a u osob mladších 25 let 56 %.

Ekonomika EU v posledních letech rovněž výrazně zaostávala za ostatními regiony v produktivitě práce. Dle dat OECD byl růst produktivity práce v letech 2007–2012 v USA 1,5 %, v zemích G7 0,9 %, průměrný růst v zemích OECD 0,8 %, ale v původní EU-15 jen 0,18 %. Evropané rovněž za poslední dekádu méně pracují. Počet hodin, jež tráví v práci, klesá. Zatímco v roce 2004 byl v EU-27 průměr odpracovaných hodin 1769 ročně, resp. pro EU-15 1677, v roce loňském to bylo 1713 hodin (tj. zhruba o sedm pracovních dnů méně), resp. pro EU-15 1634 hodin.

Ekonomická krize roku 2008 a 2009 rovněž naplno odkryla potíže veřejných financí a neufinancovatelného a demotivujícího evropského sociálního modelu. Odhlédněme nyní od faktického bankrotu některých zemí jižní části eurozóny a podívejme se opět na data za celou Unii. Ta ukazují, že v problémech se nacházejí veřejné rozpočty v celé EU a že nejde jen o izolovaný problém několika málo zemí. Průměrná roční výše schodku veřejných financí v zemích EU byla za posledních deset let –3,5 %. Vysoké rozpočtové schodky se projeví v enormním nárůstu celkového dluhu. Následující graf udává vývoj veřejného dluhu (vyjádřený v % HDP) za EU-27 v posledních deseti letech. V roce 2004 byla výše dluhu na úrovni 62 % HDP, dnes činí 87 %, tedy nárůst o 25 procentních bodů. V následujících letech se nedá očekávat jakékoli zlepšení.

Evropská ekonomika na scestí

Výsledky evropské ekonomiky jsou v hlavních makroekonomických ukazatelích (snad jen s výjimkou růstu cenové hladiny) žalostné. Místo očekávané vysoké dynamiky, vysoké zaměstnanosti a dohánění Spojených států zaznamenala ekonomika Evropské unie za posledních deset let stagnaci a opačný vývoj. Globální finanční a ekonomická krize naplno odkryla potíže současné podoby evropské integrace a evropského sociálního modelu. Chtělo by se říci, že se dnes ekonomika Unie nachází na rozcestí. Bohužel poslední vývoj a zejména pokračující snaha o další utužení unifikace spíše dokládá, že Evropská unie je již delší dobu na scestí a jen těžko bude cesty zpět. ■

NABÍZÍME

Pavel Ryska, Jan Průša
KORUPCE
Ekonomie
vs. mýty

Publikace č. 6/2013

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Institut Václava Klause nabízí knihu **Pavla Rysky a Jana Průši „Korupce – ekonomie vs. mýty“** (2013). Kniha se ptá, co je korupce, čím se liší korupce v soukromém a veřejném sektoru, jak bojovat či nebojovat s korupcí. Diskutuje dobývání rent v politice, dotýká se i měření korupce a nahlíží na korupci z pohledu behaviorální ekonomie a psychologie. Vzrušující publikace, která by neměla chybět v knihovně žádného ekonomy, novináře, ani zájemce o veřejné dění.

102 stran, 100 Kč.

objednávky na:

www.cepin.cz, e-mail: cep@cepin.cz

Deset „schillerovských“ let

Jan Lupoměský

Německý klasik Friedrich Schiller své literární dílo „Marie Stuartovna“ postavil na rozdíl mezi tzv. „Sein und Schein“, na nepatrném rozdílu mezi „bytím a zdáním“. Dva zcela odlišné světy, které často nelze rozpoznat, které dělí tenká a neviditelná hranice mezi iluzí a pravou podstatou. Propastný rozdíl mezi vysněnou utopií a tvrdou realitou ztělesňuje členství České republiky v Evropské unii. Desáté výročí tohoto členství je vhodnou příležitostí si rozdíly mezi iluzí a realitou rekapitulovat. Zrcadlem, které tyto dva světy rozliší, jsou často drobné a zdánlivě nevýznamné symboly.

Evropské symboly

Symbolické například je, že Ludwig van Beethoven zkomponoval svoji Devátou symfonii na text výše zmíněného Fridricha Schillera, kterou Evropská unie vydává za svoji hymnu. Symbolickým paradoxem je, že evropská ústava, která měla státní symboly – vlajku, hymnu a motto do evropského ústavního pořádku zakotvit, byla odmítnuta ve dvou ze dvou referend konaných v členských státech a nahrazující Lisabonská smlouva již tyto výhradně státoprávní prvky neobsahovala. Přesto se hymna v instrumentální verzi, tedy bez textu Fridricha Schillera, hraje při významných oficiálních příležitostech EU a nese původní název básně – Óda na radost. V evropském podání básně bez obsahu. Pouhé zdání. Paradoxem však není, že text básně a tím inspirovaná melodie je oslavou emocí a iracionality. Téměř zaslepené a do určité míry bláznivé radosti. Emoce a iracionalita jsou také hlavním nástrojem, kterými si Evropská unie snaží získat přízeň občanů členských států, jinak destruovanou hořkými zkušenostmi s dennodenní realitou jejího fungování.

Na emocích, bez ratia, v orwellovském newspeeku a ve lsti byla vystavena již vládní „informační kampaň“ (vlády Vladimíra Špidly) v období před historicky prvním a zatím posledním referendem v ČR o vstupu do EU. Symbolem této kampaně se stalo logo, které na modrém podkladě sdělovalo žlutým nápisem jediné slovo – ANO, přičemž písmeno O se skládalo ze žlutých hvězdiček. Toto sdělení (ANO!) bylo ústředním nástrojem komunikační, informační kampaně před svobodným hlasováním o historicky zlomovém rozhodnutí českých občanů. Iluzi (tedy zdání) objektivitu demonstroval hned při představování loga tehdejší ministr zahraničí Cyril Svoboda, který měl komunikační kampaň na starost,

když všeříkající ANO na tiskové konferenci vysvětloval slovy: „Všichni říkají ano tomu, že máme o tomto základním problému rozhodnout. Říkají ano, že máme klást otázky, a všichni říkají ano tomu, abychom přišli k referendu“ (server novinky.cz, 22. ledna 2003). Jinak zcela zřejmé sdělení ANO, jako ústřední motiv vládní informační kampaně, se tak stalo zdáním objektivitu.

Světlé zítřky

Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii v červnu 2003 bylo mým prvním občanským hlasováním, kterého jsem se jako čerstvě plnoletý účastnil. Pro můj ročník, který do první třídy základní školy nastupoval v roce 1991 a jako jeden z prvních tak již nezažil „soudružky učitelky“, bylo toto hlasování více než symbolické. Komunistickou výchovou nepoznaná, svobodná generace, jak nám všichni v té době říkali, šla poprvé volit.

*Na emocích, bez ratia,
v orwellovském newspeeku a ve lsti
byla vystavena již vládní „informační
kampaň“ (vlády Vladimíra Špidly)
v období před historicky prvním
a zatím posledním referendem v ČR
o vstupu do EU.*

Mladá generace, které je přirozeně vlastní „Sturm und Drang“ (Bouře a vzdor) a kterou ve svém mládí literárně reprezentoval právě Fridrich Schiller. Tato generace, která kvůli svému věku nemá životní či historickou zkušenost s davovým vnímáním pravdy vládnoucí garnitury a je ze své podstaty náchylná k emocionálnímu rozhodování, často podléhající společenským módním trendům, pro své první státodpovědné rozhodnutí byla vybavena informační kampaní, založené výhradně na emocích.

Existence (bytí) v té době ještě prosperujícího Západu byla příslibem světlých zítřků, iluzí (zdání) garantované budoucnosti. S cílem nahradit historickou zkušenost iracionálním nadšením, ódou na radost, byla ostatně vedena celá kampaň téměř všemi politickými a ve významné míře i nepolitickými subjekty. Na starší generace se cílilo emotivními hesly o rozhodování v zájmu jejich dětí. Toto citové vydírání a alibi v té době přesně vystihl Stanislav Balík, který ve svém článku napsal: „Kvůli dětem vstupovaly celé generace do KSČ, a v pořádku to nebylo. Pro své děti mohu vysadit sad, les či postavit dům, ale do mezinárodních organizací se kvůli dětem nevstupuje“ (Revue Politika, 20. června 2003).

Rozum vs. emoce

Vstupem České republiky do Evropské unie dne 1. května 2004 se emotivní vnímání

reality stalo nedílnou součástí našich životů. Ať už se jedná o věci podstatné, o věci dílčí však svou četností významné, či o věci symbolické. V každé kategorii jich lze nalézt celou řadu. Pod rouškou dobra (zdání) je historicky znovu zastřena snaha řídit naše životy (bytí), historicky znovu bez legitimního, nebo lší získaného mandátu o našich osudech rozhodovat v míře, v které se reálně rozhoduje.

Doba před konáním referenda byla dobou, kdy rozum zcela vytěsnil emoce. Tento trend nás provázel posledních deset let členství. Jediným slyšitelným kritikem, který vystupoval z řady, byl tehdy nově zvolený prezident Václav Klaus. Vzhledem k blížícímu se desátému výročí vstupu ČR do EU a s tím související již tradičně používaná emotivní hysterii euronadšenců (zdání), je vhodné si s chladnou hlavou a bez emocí, s desetiletým účtem našeho členství, kritiku a varování bývalého prezidenta připomenout a vyhodnotit, jak realita odpovídá tehdy slibovaným zítřkům. Lze opakovat stále omílaný výčet střípků evropské deziluze, stejně jako lze prostě nahlédnout na současný stav. Takovou rekapitulaci by si měl každý utvořit sám a bez iluzí si odpovědět na otázku, jestli jsou evropské hvězdy leskem nebo bídou našich životů? Možná napoví slova Fridricha Schillera, že není všechno zlato, co se třpytí.

Předplatné na rok 2014

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.

Studentské předplatné 330 Kč.

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

predplatne@institutvk.cz

Unie vězí v pasti demokratických deficitů

Marek Loužek

Desetileté výročí vstupu ČR do EU vybízí k hlubší reflexi, kam se dostala evropská integrace. Evropská unie zdánlivě funguje. Zasedá Evropský parlament, představitelé národních států se scházejí na evropských summitech, Komise připravuje novou legislativu a občané členských států vědí, že žijí v Evropské unii. Fakt, že existuje evropské právo a instituce, však nijak nevypovídá o tom, zda a nakolik je Evropská unie legitimní. Ve skutečnosti unie vězí v pasti demokratických deficitů. A není jich málo.

Demokratické deficity

Prvním problémem je nedostatečná odpovědnost uvnitř unie. Rozhodování unijních institucí neodpovídá parametrům demokratického procesu. Hlavní vlastností demokratických režimů je, že voliči mohou změnit vládu. To ale není případ EU. Komise není odpovědná členským státům, pouze Evropskému parlamentu jako kolektivnímu tělesu. Ani rada ministrů není odpovědná jako kolektivní instituce.

Unie vězí v pasti demokratických deficitů. A není jich málo.

Druhý zdroj demokratického deficitu se týká exekutivy. Pro EU je typický růst exekutivní moci na úkor parlamentní kontroly. Přesun kompetencí ve prospěch unie zvyšuje moc exekutivy na úkor národních parlamentů. V rozhodování EU stále dominuje Komise a Rada místo národních parlamentních těles. Pravomoci EP jako jediné volené instituce jsou v porovnání s pravomocemi ostatních institucí slabé.

Třetí zdroj demokratického deficitu je zvýšené rozhodování kvalifikovanou většinou v radě ministrů v různých citlivých politických otázkách. I když ministr v radě je odpovědný národním vládám a parlamentům, může být přehlasován a je nucen zavádět evropskou legislativu, s níž nemusí souhlasit. V Radě se rozhoduje za zavřenými dveřmi, narozdíl od otevřeného jednání v národních parlamentech.

Čtvrtý zdroj demokratického deficitu je fakt, že Brusel je občanům poměrně vzdálený. Národní vlády nesou největší přímou politickou odpovědnost, protože rozhodují o drtivé většině každodenních záležitostí v činnosti státu a jsou dominantními aktéry v rámci hranic členských států. Naopak v rozhodování evropských institucí se

prvek odpovědnosti vytrácí. Výsledkem je skepse mezi občany EU.

Přítomnost demokratických deficitů lze dobře ilustrovat mírou důvěry v unijní instituce. Je stěží představitelné, že by správa národního státu vzbuzovala tak velkou míru nedůvěry, jako je tomu v případě EU. Proces odcizování unijních institucí od občanů probíhá již dávno, ale nejvíce se projevil v 90. letech 20. století a pak v prvním desetiletí 21. století, jak o tom svědčí např. referenda ve Francii a Nizozemí o evropské ústavě.

Pokřivená dělba moci

Již Montesquieu definoval princip děly moci v demokratických státech jako rovnováhu moci zákonodárné, výkonné a soudní. Zákonodárnou moc představuje demokraticky zvolený parlament, který schvaluje legislativu. Exekutivu představuje vláda, která obvykle čerpá legitimitu od parlamentu. Soudní moc je nezávislá. Všechny tři složky se vzájemně kontrolují a usměrňují. Realita současné EU je bohužel odlišná.

Rozhodování unijních institucí neodpovídá parametrům demokratického procesu.

Nejmocnějším orgánem v unii není Evropský parlament, ale Komise. Politiky EU jsou vytvářeny ne volenými představiteli, jak určují demokratická pravidla, ale Komisí, tělesem, které je úplně nezávislé a jeho členové nesmí přijímat instrukce od jakékoli vlády či jiné instituce, úřadu či entity. Komise v sobě koncentruje obrovskou moc. Není přeháněním tvrdit, že Komise je nejneodpovědnější vláda na světě.

Nejpodivnější anomálií je monopol Komise iniciovat legislativu. Komisaři jsou vybírání vládami, potvrzování Evropským parlamentem a jmenování Evropskou radou. Obvykle rozhodují za zavřenými dveřmi a když je to potřeba, rozhodují prostou většinou. Veškerá legislativa je tak navrhována orgánem, který není voleným parlamentem, ani se nezodpovídá veřejnosti.

Podobně Evropský parlament neodráží preference občanů týkající se evropské politické integrace. Evropský parlament je rovněž příliš velký. Je to pravděpodobně zdaleka největší parlament na světě. Po vstupu Bulharska a Rumunska stoupl v roce 2007 počet křesel na 782. Nový parlament zvolený v roce 2009 má 751 členů, tj. byl zredukován o méně než 4 %. Evropský parlament nemá ani pravomoci obvyklého parlamentu. Je to asi jediný parlament na světě, který nemá právo navrhnout legislativu.

Instituce EU vykonávají legislativní pravomoc nad evropskými občany. Tyto institu-

ce jsou zmocněny provádět opatření, která ovlivňují život běžných lidí, aniž by tito lidé byli přesvědčeni, že tyto pravomoci jsou legitimní. Tento systém vlády je vážně podkopáván dojmem, že tato rozhodnutí pocházejí od namyšlené, někdy arogantní byrokracie, která není nikomu odpovědná.

Integrační rétorika

Zvláštní psychologický tlak, jemuž jsou vystaveni lidé při přesvědčování o členství v Evropské unii, působí, že vznikají přesvědčení, která racionální člověk nesmí zpochybňovat. Ve světě médií, politiky a businessu se „vstup do Evropy“ stal nezpochybnitelnou ortodoxií. To bylo zdrojem všeobjímajícího pocitu „správnosti“, který byl po desetiletí hnací silou tolika událostí.

Komise v sobě koncentruje obrovskou moc. Není přeháněním tvrdit, že Komise je nejneodpovědnější vláda na světě.

Evropští politici měli skálopevnou víru v transcendentální význam svého konání. Považovali jej téměř za smysl života. Byli to „pravověrní“, kteří kráčeli za svou vizí, po dlouhé a krkolomné cestě k zářnému vzdálenému cíli. V tomto ohledu měla evropská ideologie psychologické znaky sekulárního náboženství, které neustále opakovalo stejné články víry a na adresu kacířů, kteří se je odvážili zpochybnit, nechal nit suchou.

Zastánci evropské integrace působí jako věřící – podobně jako lidé, kteří přijmou za svou kolektivní náboženskou doktrínu. Považují za samozřejmost, že se vyznačuje morální nadřazeností, která nestrpí žádné diskuse. Symbolika Evropy založená na altruistických myšlenkách nesobecké spolupráce, „míru“ a „stále těsnější unie“, měla v sobě zřejmý religiózní nádech.

Podporovat evropský projekt znamená být otevřený, pozitivní, internacionalistický, pokrokový a na straně budoucnosti. Antievropan je kritizován jako někdo, kdo se uzavírá do sebe, je negativní, nacionalistický, bojí se změnit a náleží do světa minulosti. Z pohledu člověka věřícího v evropský projekt působily racionální pochybnosti jako projev „hysterie“, „zahořklosti“ či „fanatismu“.

V každodenní praxi EU chybí přímá propojenost mezi činy volených představitelů a politickou zodpovědností, nezbytnou pro legitimní fungování demokratického systému. Evropská unie uvízla v pasti centralizace. Pokud se nepodaří v unii prosadit radikální reformu institucí ve prospěch posílení role národních států, měli bychom začít hledat alternativy členství v EU. ■

Destruktivní důsledky návratu do Evropy

Ivo Strejček
poslanec Evropského
parlamentu

Vývoj v letech po „listopadu 1989“ byl i v českém školství nesen na vlně tehdy populárního a chytlavého sloganu „návratu do Evropy“. Od té doby obsah tohoto hesla vnášší do českého prostředí mnoho povrchných, cizorodých i vysloveně škodlivých přístupů.

Předvolební slogan „návratu do Evropy“ v českém vzdělávacím systému vytvořil úrodné podhoubí pro vznik nové ideologické doktríny, která byla významnou příčinou dlouhodobého a neviditelného procesu eroze forem a obsahu vzdělání. S nově nabytou svobodou vyjadřování (v kombinaci s „návratem“) naložilo české školství po svém. Ze dne na den považovalo vše minulé za překonané – bez ohledu na to, zda šlo o obsah formovaný komunistickou ideologií nebo o osvědčené didaktické postupy „české školy“ po desetiletí fungující dobře.

Do škol byly překotně zaváděny „západní“ novinky. Srozumitelné známkování výkonů žáků bylo zavrženo jako diskriminující a příliš formální hodnocení, jenž prý nemůže náležitě zhodnotit osobnost žáka. Namísto toho byla zaváděna hodnocení slovní, přestože se ve *středoevropském* prostoru dávno předtím ukázala jako problematická pro posuzování výkonu a znalostí dětí. Stále důsledněji se prosazoval přístup „nepřetěžování“ žáka. Dokonce i uspořádání tříd bylo podřízeno módním novinkám a vrhlo se směrem k pojetí vyučování jako volné (tedy nezávazné) diskuse mezi žáky a jejich pedagogy.

Vše, co přicházelo z „Evropy“, bylo považováno za pokrokovější a lepší navzdory tomu, že právě v oné „Evropě“ se některé postupy diskreditovaly jako nevhodné a pozornější analýzy mohly signalizovat jejich škodlivost.

Nedůvěra ve vlastní schopnosti a bezbřehý liberalismus, vykládaný jako „nedotknutelnost svobody slova učitele“, vnesly do českého vzdělávacího systému chaos. To vedlo – včetně absence vůle k disciplíně (bez které jsou dobré vzdělávací výsledky nemožné), včetně fetišizace „nároku“ na volný čas (žáků i učitelů) a rozostření obsahu vzdělání (což vyústilo v tragický fakt, že děti ani rodiče vlastně nevědí, jaké znalosti a dovednosti mají v jaké vývojové fázi vzdělání ovládat) – ke kopírování nepřírodných hodnotových rámců a slepému přejímání cizích symbolů.

Vnucené cizí symboly a hodnoty

Na chodbách škol tak vlají tibetská šátky spolu s heslem „svobodu Tibetu“. Školy slaví

„Den Země“, „Den vody“, „Den zdravého životního stylu“, Chvilku pro odpočinek“, „Týden separace odpadu“ či „Den Evropy“. Vím to. Po celých deset let výkonu mandátu poslance Evropského parlamentu pořádám besedy se žáky a studenty nejrůznějších stupňů škol a vzdělávacích zařízení rozdílných zaměření.

Všude se nejprve ptám, zdali vědí, co je napsáno na pamětních deskách jejich škol, obvykle umístěných hned vedle hlavního vchodu. Málokdo to ví. Zeptáte-li se ovšem na to, proč na chodbě visí tibetská vlajka, odpoví vám (ne)překvapivě mnohem více studentů.

Zpravidla se tomu podívám, což vede nejen k nechápatým pohledům studentů, ale zejména pobouřeným reakcím učitelů. Ti obvykle začnou bojovně namítat, „co je špatného na tom, že jsou děti vychovávány k úctě ke svobodě (Tibetu), k pokoře před přírodou či hospodaření s pitnou vodou“. Vysvětlit svoji pozici pak bývá neskonale složitější než prvoplánově mávat praporem antikomunismu.

Neviditelná zákeřnost ideologie europeismu

K destrukci našeho školství průběžně přispívá také médii, europolitiky a nevládními organizacemi milovaná floskule o jakési „evropské znalostní ekonomice“. Prázdňé heslo chruščovovských časů. Bezobsažná doktrína bohatě dotovaná z rozmanitých bruselských fondů.

Politicky korektně se sice říká, že obsah vzdělávání není z úrovně EU ovlivňován, ale pravda to není. Prostřednictvím nejrůznějších nevládních organizací čerpajících „úspěšně“ finanční prostředky ze spleti dotačních titulů je k nám importován „evropeismus“ všemi možnými kanály.

Byl jsem před pár lety pozván jistým ředitelem do jeho základní školy v Jihlavě. Pro asi 50 dalších ředitelů škol tam pořádal produkci „moderní evropské koncepce vyučování“, na jejíž zpracování a uvedení do života mu jakási pražská nevládní organizace, jejíž nadšený zástupce byl přítomen, zprostředkovala významný obnos z „evropských“ zdrojů. O co šlo?

Předstupovaly před nás dvojice žáků, které si navzájem kladly předem připravené a nazpaměť naučené otázky, jimiž nám demonstrovaly zavedení nového moderního vyučovacího předmětu „při-vý-děj“. Podstata byla prostá: děti se ráno před vyučováním sejdou a *diskusí se rozhodnou*, zda budou mít následující dvě hodiny přírodopis, výtvarnou výchovu či dějepis. Jejich rozhodnutí učitel *respektuje*. Nevěřil jsem svým uším a opakovaně se ptal, zda to je myšleno vážně. Bylo. A dokonce již z evropských fondů i proplaceno (o čemž

svědčil opulentní raut ve školní knihovně po skončení akce).

Rozklad a chaos českého vzdělávacího systému k indoktrinaci dětí otevírá doširoka dveře. Ona indoktrinace však není prováděna brutální, viditelně zdiskreditovanou ideologií, ale prostřednictvím sofistikovaného přediva multikulturní nápodoby importované ze západního zahraničí.

Tato indoktrinace je také o to snadnější, o co rychlejší je proces rozpadání tradičních rodinných hodnot. Tam, kde chybí milující ruka mámina a vlídný otcovský vliv současně, je jednoduché dítěti namluvit, že je přirozené, aby v rodině byli dva tatínkové nebo dvě maminky. Tam, kde je narušena funkční mezigenerační rodinná vazba, je podstatně snadnější vést dítě k přesvědčení, že se o jeho budoucnost nemá starat rodina, ale stát.

Závěr

Stav školství je odrazem stavu společnosti. Hodnotové postoje společnosti se do vzdělávání přelévají. Pokud společnost podlehne víře v cizí symboly a nedůvěře ve vlastní síly, nedá se očekávat, že by se tato selhání nepromítla do vzdělávání.

Míru současné indoktrinace dětí prostřednictvím českého vzdělávacího systému považuji za významně nebezpečnější než tu z posledních let éry komunismu. Je totiž jemná, rozdíl mezi správným a nesprávným je rozmlizený a nezřetelný. Její zhoubné důsledky jsou sice již pečlivějším pohledem patrné, nejširší veřejnost je však ještě nevnímá. Parafrázováno s Hayekem: současná doba má schopnost vymýšlet vlídné a líbivé názvy ke starým a dávno překonaným obsahům.

Indoktrinaci napomáhají jak kolaps a chaos českého vzdělávacího systému, tak rozpad rodinných hodnot. To však nejsou výhradně specifické české problémy. Naopak, jsou přímým důsledkem hodnotových zmatků a ideového tápání prostoru Evropské unie.

Fetišizace sloganu z počátku 90. let minulého století „zpátky do Evropy“ českému vzdělávacímu systému nepřinesla žádoucí obohacení tradičního českého vzdělávacího systému o osvědčené metody ale formu chiliastického obdivu a nekritického kopírování „všeho ze zahraničí“.

Chtělo by se říci, že pomoc nemusí být tak obtížná. Že může spočívat v rozvaze a nadhledu pedagoga. Ale jsou to právě oni, kteří rozpoznávají v ideologii europeismu, multikulturalismu nebo boje s globálním oteplováním skryté útoky na svobodu člověka? Či to jsou právě oni, kteří jsou v současnosti významnými světlohoši tohoto „pokroku“ měřitelného úspěšností čerpání evropských dotací? Obávám se, že to druhé je pravda. ■